

Marija Stanonik: *Procesualnost slovstvene folklore. Slovenska nesnovna kulturna dediščina*. Ljubljana: Založba ZRC, SAZU, 2006. 503 strani.

Nova monografska predstavitev obsežnega raziskovalnega dela Marije Stanonik, znanstvene svetnice na Inštitutu za slovensko narodopisje (ZRC, SAZU), dopolnjuje in zaokroža avtoričino dolgoletno raziskovalno delo na področju slovstvene folkloristike, njenih razvojnih značilnosti, metodoloških pristopov in terminoloških rešitev.

Tako kot v raziskovalnikih predhodnih monografijah (*Teoretični oris slovstvene folklore*, 1999, *Slovstvena folkloristika: med jezikoslovjem in literarno vedo*, 2004) so tudi v novi predstavitvi vsebinskih oziroma tematskih, metodoloških in terminoloških spoznanj v zvezi z zastavljeno raziskavo posebej poudarjene zahteve o ustreznijšem vrednotenju slovenske slovstvene dediščine v slovenski kulturni zavesti in utemeljevanje opaznejše umeščenosti slovstvene folkloristike v potek izobraževanja.

V zvezi s sistematičnim prikazom stroke – z njenimi posebnimi vsebinskimi in teoretičnimi značilnostmi – avtoričin pogled vedno znova postavlja vprašanja razmejitev in/ali povezav z etnologijo in drugimi vejami folkloristike, še posebej s slovensko literarno zgodovino in primerjalno literarno vedo. Ob tem posebej in s prepričljivimi argumenti poudarja možnost opredelitve slovstvene folkloristike kot samostojne znanstvene vede. V svojih polemičnih poudarkih avtorica teze zagovarja z odločno bojevitostjo odlične poznavalke svojega področja. Pri tem se opira na svojo bogato razgledanost po evropski zgodovini stroke, kot jo razbira iz spoznanj ruske, finske, nemške, češke in, seveda, slovenske znanstvene literature, v katerih odkriva prepričljive dokaze o možnih povezovalnih točkah vsega narodovega besednega ustvarjanja.

Monografija *Procesualnost slovstvene folklore* že v avtoričinem uvodu z naslovom

»Slovstvena folklor – zavržena umetnost?« sporoča, da gre za odločno, polemično in strokovno skrbno in čvrsto podkovano razmišljanje, kar dokazujejo poglavja »Vzvodi obstajanja slovstvene folklore« (začetki, nosilci, vprašanje o sodobni slovstveni folklori: da ali ne?), »Procesualnost slovstvene folklore« (folklorizacija, tradicija + starost – kriterij s.f., od tipizacije k tipologiji), »Drugotne oblike slovstvene folklore« (otročka slovstvena folklor, slovstveni folklorizem, avdiovizualizacija s.f.) in »Avtorizacija slovstvene folklore« (poustvarjanje, bibliofilsko literarjenje, literarizacija s.f.). Sklep je posvečen »rezultatom in perspektivam nadaljnjega razvoja slovstvene folkloristike na meji dveh tisočletij«.

Knjigi je dodan obsežen seznam virov in izbrane literature, delo Ane Miklavčič, ter angleški prevod sklepnega zapisa (prevedel Franc Smrke).

Monografija je utemeljena na natančno in široko dokumentiranih in teoretsko pojasnjenih pogledih na predmet raziskave, ki zajema gradivo, s katerim avtorica odpira nov pogled na vezi med ljudskim besednim ustvarjanjem in literarno zgodovino. Skupaj s temeljnimi viri, opremljenimi z obsežnimi citati, pojasnili in komentarji, terminološkimi vprašanji ter tematskimi, oblikovnimi, estetskimi in vsebinskimi značilnostmi pojava, se oblikuje podoba zgodovinskega razvoja porajanja in spreminjanja dejstev, ki sodijo v območje slovstvene folklore.

V osrednjem delu monografije se metodologija avtoričine predstavitve teoretičnega in terminološkega gradiva postopoma dopolnjuje z živo predstavitvijo znanstvenega gradiva v zvezi s slovstveno folkloristiko. Ob tem opazno izstopa avtoričino izjemno poznavanje žanrov,

izvajalskih oblik, medijskih stvaritev, pisave in njenih variant v razsežnostih med ljudskim besednim ustvarjanjem in književnostjo.

Ob analizi razvojnih silnic so posebej poudarjeni avtoričini komentarji, kritične zabeleške in strokovno ostro premišljeni sklepi v zvezi s pomenom narodove duhovne tradicije za podobo sodobnega kulturnega ozračja. Posebno poglavje je posvečeno nosilcem slovstvene folklorne. Tu se odkrijejo teme, oblikovne variante, ustvarjalna specifična in tipologija nosilcev dejavnosti, pripovedovalcev, pravljicarjev, pevcev/pevk, njihove izobrazbe, starosti, značajskih lastnosti in rodbinske tradicije. Ob tem je poseben vidik namenjen tipologiji otroške slovstvene folkloristike (otrok kot poslušalec/gledalec, otroška motivika, otroški izdelek), ter pomenu naslovnika, ki odločno vpliva na razvoj in spreminjanje oblikovnih in vsebinskih prvin ljudskega ustvarjanja.

Pojavom variiranja ljudske motivike in njenega prilagajanja sodobnemu času in njegovim tržnim zakonitostim so namenjene avtoričine kritične pripombe ter pogledi na sodobno in prihodnjo vlogo

slovstvene folkloristike, predvsem v zvezi z njeno estetsko, vsebinsko, idejno (tudi izobraževalno) vlogo.

V »Bibliofilskem pogledu na slovstveno folkloro« je avtorica izbrala pomembne knjižne izdaje in jih ponudila kot zanimivo in uporabno gradivo za sodobno pedagoško, medijsko in ljubiteljsko dejavnost.

V poglavju o literarizaciji folklornih motivov v slovenski književnosti pa je v razvojnem loku od začetkov do današnjega književnega dogajanja s primeri in problemsko analizo prikazala študijsko zelo dragoceno gradivo s tega področja.

Monografija v končni sintezi ne odkrije le avtoričine znanstvene razgledanosti in njene strokovne vestnosti: jasno pokaže tudi iskreni zanos in odkrito predanost predmetu raziskovanja, živemu, vedno znova oživiljenemu in poživljajočemu gradivu slovstvene folkloristike.

Helga Glušič

Ljubljana

helga.krisper@volja.net

Alojzija Zupan Sosič: *Robovi mreže, robovi jaza.* (Sodobni slovenski roman.) Maribor: Litera, 2006. 367 str.

Pričujoča knjiga o sodobnem slovenskem romanu je zbir prenovljenih in poglobljenih študij zadnjih let, ki jih je Alojzija Zupan Sosič objavila že v svoji prvi knjigi *V zavetju zgodbe*. Vse, razen uvodne študije, so bile že natisnjene v znanstvenih publikacijah in revijah. Avtorica je v *Bralnem vodilu* navedla bistvena vprašanja, na katera je skušala odgovoriti, in sicer:

- Ali je spremenjeni položaj literature v svetu vplival tudi na sodobni slovenski roman (1990–2005)?
- Koliko ga je zaznamovala globalizacija?

– Kakšne podobe realnosti kaže roman t.i. informacijske dobe?

Išče tudi odgovore na bolj specifična vprašanja. Uvodna študija *Vmesnost in sodobni slovenski roman (1990–2005)* je povzetek vseh desetih študij, ki so bile že natisnjene v znanstvenih publikacijah in revijah. Čeprav so v ponovni objavi dopolnjene, ne odstopajo od bistvenih spoznanj iz predhodnih natisov. Ker je to obenem tudi zbir študij, prinaša knjiga zaokroženo podobo sodobnega slovenskega romana, beremo pa jo lahko tudi kot učbenik.